

**УПРОВАДЖЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ "ALEPH"
У ЛЬВІВСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ УКРАЇНИ
ІМ. В. СТЕФАНІКА**

Н.Е.Кунанець

У статті проаналізовано особливості впровадження автоматизованої бібліотечної системи у Львівській національній науковій бібліотеці України із розгалуженою організаційною структурою та великим масивом фондів. Автором розглянуто труднощі, які виникали при використанні цього програмного продукту, проаналізовано алгоритми їхнього подолання та усунення.

Ключові слова: автоматизована бібліотечна система, АЕФ, бібліотека, автоматизація бібліотечних процесів.

**IMPLEMENTING THE AUTOMATED LIBRARY SYSTEM "ALEPH" IN LVIV
NATIONAL SCIENTIFIC LIBRARY OF UKRAINE AFTER V. STEFANIK: PROBLEMS
AND WAYS TO OVERCOME THEM.**

The article discusses features of the automated library system in Lviv National Scientific Library of Ukraine with extensive organizational structure and a large array of book funds. The author considered the difficulties that arose when using this software, analysis algorithms to overcome and elimination.

Keywords: automated library system, Aleph, the library, automation of library processes.

Останнім часом в Україні змінилися критерії оцінювання бібліотечної роботи, на перший план вийшли інформаційний супровід наукових досліджень та надання вільного доступу до інформаційних ресурсів. В Указі Президента [1] декларувалося сприяння бібліотечним установам у створенні власних баз даних та розвитку інфраструктури надання інформаційних послуг через мережу Інтернет. Проте, як зазначала начальник відділу бібліотек та інформаційних систем Міністерства культури та мистецтв України Т. Прокошева, ще у 2000 р., “крім створення необхідних програмно-апаратних комплексів і підключення до якісних високошвидкісних каналів зв'язку, інтеграція інформаційних ресурсів бібліотек пов'язана з упорядкуванням усіх стандартів, правил і методик каталогізації документів [2]”. Попри те, що розроблено “Національну стратегію формування та розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роком”, і далі відсутня координація бібліотек щодо їхньої автоматизації. Саме тому актуальним є вивчення різних програмних продуктів, що застосовуються у бібліотеках України, шляхом дослідження окремих етапів їхнього впровадження.

Метою даної публікації є окреслення тенденцій, основних етапів та специфічних особливостей впровадження бібліотечної системи ALEPH у національній науковій бібліотеці ім. В. Стефаніка.

Об'єктом дослідження є автоматизація процесів обслуговування читачів у Львівській національній науковій бібліотеці ім. В. Стефаніка.

Предметом дослідження стало становлення і функціонування модуля циркуляції інтегрованої бібліотечної системи ALEPH.

Питання автоматизації бібліотек розглядалося багатьма дослідниками. Провідний російський фахівець автоматизації бібліотечних процесів Я. Шрайберг [3] розглядає автоматизацію як новий напрям бібліотечно-інформаційної галузі. Автором запропоновано

десять головних принципів, яких повинні дотримуватися бібліотеки при переході до автоматизації бібліотечних процесів. Вітчизняний вчений М. Слободяник вважає, що запровадження інноваційної технології спрямоване на “підвищення дієвості бібліотеки [4]”. Польським дослідником А. Радванським у статті “Biblioteki w nowoczesnym społeczeństwie” [5] аналізується досвід застосування новітніх технологій у бібліотеках Польщі та наголошується, що автоматизація бібліотечних процесів та створення користувачам можливостей доступу до інформації в усіх її сучасних формах є однією з нагальних проблем бібліотек у сучасному суспільстві.

Авторами найчастіше розглядаються питання взаємодії внутрішньої бібліотечної технології і процесів мережевого оточення книгозбірень. Робляться спроби формування теоретичних засад для створення автоматизованої системи наукової бібліотеки з використанням Internet/Intranet технологій, а також створення методики оптимізації вибору комплексу технологічних засобів для автоматизації бібліотечних процесів [6]. Та все ж у бібліотеках України спостерігається використання широкого розмаїття програмних продуктів.

Н. Дзюба у виданні “Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології” [7] подає технічну характеристику програм автоматизації бібліотечних процесів, що застосовуються у дитячих книгозбірнях України – АЛЕФ, МАРК, ІРБІС, LIBER MEDIA, Бібліотека / УФД. Кожна із цих систем, на думку авторки, має свої “плюси” та “мінуси”.

Добірка статей щодо особливостей упровадження різних програмних продуктів у бібліотеках України подавалася на сторінках “Бібліотечного форуму” [8-14].

Можливості інтегрованої бібліотечної системи ALEPH 500 розглянуті у статті С. Доценко “Інтегрована бібліотечна система ALEPH 500” [14]. Переваги і недоліки програми ALEPH, аналіз технічного боку застосування у науково-технічній бібліотеці Московського технічного університету та порівняльний аналіз з іншими АБИС подано у праці І.О. Саркисової [15].

Досвід упровадження цієї системи у польських бібліотеках Л. Марцинкевич аналізує на прикладі Поморської бібліотеки [16]. Досвід упровадження автоматизованої системи ALEPH у бібліотеках України розглядаються у статтях деяких авторів. Зокрема, дослідження особливостей застосування та основних етапів становлення цієї системи у бібліотеці Національного університету “Києво-Могилянська Академія” подано у статтях Т. Ярошенко [17] та Є. Зверева [18]. О. Архипська аналізує проблеми, що виникли в процесі її вибору та впровадження [19].

У статті С.В. Санжак [20] розглянуто стан автоматизації Центральної міської бібліотеки ім. Лесі Українки, як головної в мережі публічних бібліотек м. Києва, особливості автоматизації, пов'язані з переходом на нову автоматизовану бібліотечну систему ALEPH, проблеми, що довелося долати за 5 років, накреслено перспективи створення інформаційно-бібліотечної мережі публічних бібліотек.

В.М. Волинець, О.А. Санченко аналізують зміни, що відбулися в бібліотеці після налагодження її роботи в системі ALEPH [21].

Дана стаття є першою спробою проаналізувати досвід впровадження системи ALEPH у Львівській національній науковій бібліотеці ім. В. Стефаника з точки зору бібліотекаря і торкається лише першого етапу автоматизації процесів обслуговування читачів.

Система ALEPH розроблена в Єврейському університеті (Єрусалим) творчою групою, що складалася з програмістів, аналітиків та бібліотекарів, і успішно функціонує у 500 бібліотеках 40 країн світу. Сприяння у створенні нових версій здійснює фірма Aleph Yissum. Супровід системи для користувачів українських бібліотек здійснює київське представництво фірми ExLibris.

Система передбачає використання низки інтегрованих модулів: OPAC (онлайнний публічний доступ до каталогу), Каталогізація, Комплектування, Циркуляція (забезпечення обліку електронної видачі документів), Періодика, Адміністрування, Міжбібліотечний абонемент, WWW-OPAC, Z39.50, Звіти [22]. Її особливістю є базування на відкритих

системах. Усі модулі системи окремі, але формують одну базу даних. Aleph підтримує багато абеток (понад 20 мов), графічні зображення, повні тексти, MARC-сумісні формати, ISO-стандарти, інформаційно-пошукові мови класифікаційного та дескрипторного типу, авторитетні файли; штрихові коди (бар-коди); і крім того забезпечує роботу в глобальних інформаційних мережах на основі онлайнової системи World-Wide Web [23]. Комплект таблиць дозволяє в будь-який час контролювати та підлаштовувати систему без втручання розробників. Система проста у використанні, оскільки функції і послуги управління базами даних та бібліотечними відділами представлені на кожному рівні системної архітектури. Розробники скористалися кількома мовами програмування: С, С++, Java та Micro Focus Cobol. База даних формувалася в ORACLE. На думку директора бібліотеки Національного університету "Києво-Могилянська академія" Т.Ярошенко, вдале поєднання OPAC та CCL (Common Command Language) забезпечує в ній взаємодію двох складових – повної інтегрованої системи та повнотекстової бази даних [24]. ALEPH дозволяє підтримувати бази даних, що містять до 100.000.000 записів, та створювати на їхній основі бази даних різних типів: центральної, об'єднаної та віртуальної.

Користувачам надається доступ до ALEPH через WEB та/або Windows інтерфейс. Мова спілкування із системою, включаючи меню, допоміжні екрани та повідомлення обираються користувачем на початку впровадження та можуть бути змінені в будь-який час.

Розробники програми намагалися мінімізувати затрати часу на облік, опрацювання фондів та створення на них довідкового апарату, а також підвищити комфортність процесу обслуговування читачів як для користувачів, так і для бібліотекарів.

Звісно, впровадження системи в кожній із бібліотек має свої особливості. Не стала винятком ЛННБУ, в якій діє складний та багатовимірний порядок обліку, опрацювання фондів та обслуговування читачів. Проте, завдяки гнучкості системи ALEPH та готовності представників програмного продукту до співпраці, вдалося прийти до оптимальних вирішень поставлених завдань. Пропоную розглянути, з точки зору постановника задач, переваги використання інтегрованої бібліотечної системи "ALEPH" та основні проблеми при її впровадженні.

Для налагодження впровадження системи була створена робоча група, до якої увійшли співробітники відділу бібліотекознавства як постановники задач, тобто системні бібліотекарі та працівники відділу автоматизації – системні програмісти. На групу покладалося завдання пошуку оптимальних, часом компромісних рішень для адаптації програми до потреб бібліотеки. Варто зазначити, що ці рішення не були однозначними. Часто доводилося їх переглядати і у принципових випадках прилаштовувати систему під потреби бібліотеки, навіть шляхом створення додаткових міні-програм. Траплялися випадки, коли доводилося ламати стереотипи, вироблені роками, змінювати структуру відділів бібліотеки, прилаштовувати усталені технології до можливостей ALEPH. Основними принципами впровадження і функціонування системи стали інтегральність (одноразове введення інформації при *багатократному* та багатоцільовому використанні); перегляд і адаптація бібліотечної технології та документації для досягнення максимальної ефективності. Члени цієї групи визначали також коло повноважень, які делегувалися кожному АРМ бібліотекаря та ступені доступу до редагування інформації у базі даних.

Перед упровадженням програми представники розробника системи проводили диференційовані заняття для бібліотекарів та системних програмістів. Згодом короточасні оглядові курси читалися для безпосередніх виконавців, задіяних у кожному з модулів програми. Поряд із цим для ознайомлення з практикою роботи в програмі дві групи співробітників бібліотеки по чергово впродовж місяця перебували в Національній бібліотеці Польщі та короткотермінових відрядженнях у бібліотеці Національного університету "Києво-Могилянська академія".

Упровадження інтегрованої бібліотечної системи "ALEPH" фірми ExLibris у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. В.Стефаника (Далі ЛННБУ) розпочалося 2007 р. Керівництвом бібліотеки було вирішено впроваджувати систему ALEPH поетапно.

Модуль *Каталогізації* розпочав діяти в ЛННБУ з квітня 2007 р., а модуль *Циркуляції* з січня 2008 р. На сьогодні у бібліотеці паралельно з новою системою автоматизації діють паперові замовлення, формуляри читачів, анкети читачів та картковий генеральний каталог. У читальних залах обслуговування читачів здійснюється у традиційній формі.

Розглянемо детальніше особливості упровадження модуля *Циркуляції*, хоча діяльність обох модулів надзвичайно взаємопов'язана.

Модуль *Циркуляції* дає можливість здійснювати електронну видачу документів у різних структурних підрозділах, що обслуговують читачів, з врахуванням статусів видачі документів та статусів користувачів (студенти, аспіранти, спеціалісти з вищою освітою, наукові співробітники та викладачі вищих навчальних закладів тощо).

Після переходу на електронне обслуговування відбувається оптимізація цього процесу. Користувач отримує можливість оперативно отримати інформацію про наявність примірника у фонді бібліотеки, про статус видачі документа, про те, що примірник не використовується іншим читачем, повідомлення електронною поштою про виконання замовлення. Це сприяє економії часу як користувача, так і бібліотекаря, якому не потрібно звертатися до книжкової полиці для з'ясування факту наявності або відсутності видання, як це відбувається при традиційній технології.

При оформленні повернення видання, бібліотекар отримує повідомлення про наявність черги на нього, у цьому випадку роздруковується бланк-замовлення, внаслідок чого – примірник автоматично переводиться “на утримання” для читача, який очікував на нього, а читачу електронною поштою надсилається повідомлення про виконання його замовлення.

Поміж тим, програма надає можливість контролювати дотримання термінів користування виданнями та надсилати читачам листи-нагадування про заборгованість.

Цей модуль системи відповідає і за формування бази даних користувачів бібліотеки шляхом створення електронної анкети кожного з читачів (адреса, електронна пошта, загальна інформація тощо). ALEPH підтримує діяльність ЗМ серверу циркуляції, який інтегровано в систему ALEPH, через протокол TCP/IP.

Безперечно, кожна інновація зустрічає супротив працівників, який долається частково адміністративним впливом, а також шляхом демонстрування переваг нововведення. Консерватизму не вдалося уникнути і в ЛННБ, проте його успішне подолання розпочалося ще на стадії впровадження модуля каталогізації. Впровадження модуля *Циркуляції* супроводжувалося лише залишковими явищами негативного сприйняття програми. Але людський фактор доводилося постійно враховувати при запровадженні цього модуля.

Піонерами в апробації роботи модуля *Циркуляції* стали співробітники пункту запису, сектора абонементу, відділу основних книжкових фондів та Центру інформаційних технологій (далі – Центру).

Ефективність роботи системи залежала від налагодження максимальної взаємодії співробітників цих структурних підрозділів.

За допомогою цього модуля здійснюється формування бази даних читачів бібліотеки. АРМ бібліотекаря пункту запису надає можливість створювати електронну анкету читача, виготовляти за допомогою додаткового програмного забезпечення TCard – пластикового читачького квитка зі штрих-кодом та фотографією користувача, а також делегувати певні повноваження користувачам щодо можливостей користування фондами бібліотеки залежно від категорії.

Зупинимося на тих труднощах, які виникали при записі читачів, які, згідно з правилами користування ЛННБУ, можуть користуватися послугами абонементу, серед яких значна частина співробітників науково-дослідних установ Національної академії наук, які діють у Львові, та користувачів, що мають науковий ступінь, а також розглянемо ті моменти, що потребували додаткових налаштувань системи.

При записі читачів, що можуть отримувати видання на абонемент, виникали колізії, коли читач, працюючи у Львівській академічній установі, прописаний у Львівській області. Система сприймає такого читача як іногороднього і вимагає присвоєння йому статусу

іногородній. Читачі з цим статусом позбавлені права користування послугами абонементу, аналогічна ситуація була із викладачами вишів Львова, що мають науковий ступінь.

Після обговорення цієї ситуації ухвалили методичне рішення вважати всіх співробітників Львівських академічних установ та викладачів вишів Львова, що мають науковий ступінь – львів'янами, прилаштовуючись до можливостей системи.

Одним із прикладів гнучкості системи (з її допомогою можна виділити 99 різних статусів читачів) варто назвати можливість виведення в окрему категорію читачів, які за своїм статусом не мають права користуватися абонементом, проте за певних обставин потребують цього хоча б на короткий термін і мають документальне підтвердження цієї потреби. У цих випадках дирекцією бібліотеки надається читачу право користуватися послугами абонементу на чітко визначений термін. Таким чином, системою делегується читачу право користуватися абонементом на встановлений термін, що підтверджується видачею читачького квитка з відповідним терміном дії.

Перехід до електронного обслуговування читачів вніс певні корективи у “Шлях вимоги”¹. Зокрема, консультаційна допомога при створенні електронного замовлення увійшла до функціональних завдань співробітників читального залу Центру. Технологічні зміни відбулися також при проходженні вимогою ділянок основних книжкових фондів та абонементу, про них буде сказано дещо пізніше.

На працівників Центру покладалися обов'язки ознайомлення читачів з основними засадами користування системою, зокрема пошуку необхідних видань в електронному каталозі. У цьому читальному залі створені АРМ читача – інтегровані технологічні комплекси, що надають читачеві можливість здійснювати бібліографічний пошук:

- у базах даних, які є в розпорядженні бібліотеки;
- в електронному каталозі та загальнодоступних базах даних;
- у повнотекстових базах даних.

Причому читач може отримувати необхідну інформацію на:

- екран монітора;
- бланк електронного замовлення;
- магнітний носій у вигляді впорядкованого текстового файлу.

АРМ читача надає можливість:

- оформити замовлення на потрібні видання;
- переглянути попередні замовлення, при потребі корегувати їх;
- отримати інформацію про стадію готовності замовлення;
- отримати інформацію про власну заборгованість та рекомендовані терміни повернення видань.

Повернення видань.

Поряд із цим у читальному залі Центру читач за допомогою системи має можливість здійснювати класифікацію та систематизацію результатів пошуку, застосовувати задані параметри пошуку (наприклад, мова публікації, дата тощо), отримати доступ до електронних ресурсів Інтернету. Користувачам надається можливість здійснення пошуку за всіма або лише за визначеними полями бібліографічного опису.

Не можна стверджувати про однозначність сприйняття інновацій з боку читачів. Їхні думки розділилися. Частина із задоволенням перейшла до пошуку та замовлення видань за допомогою електронного каталогу.

Вони впевнено заходили на Веб-сторінку ЛННБУ, за допомогою налаштувань системи здійснювали пошук необхідних видань у електронному каталозі, вибираючи для цього різні параметри: прізвище автора, назву, рік виходу у світ, ключові слова з предметної рубрики, топошифр та ін.

¹ *“Шлях вимоги” – технологічний моноцикл у бібліотечній діяльності, що регламентується відповідними організаційно-методичними документами.

Впевнившись у наявності відомостей про видання та після з'ясування місця його зберігання², перед створенням електронного замовлення читач реєструється.

У більшості читачів у процесі реєстрації не виникало проблем, оскільки ця процедура полягає у введенні у певні графи номера читацького квитка та конфіденційного пін-коду.

Для створення електронного замовлення читачу достатньо перейти до бібліографічного опису примірника, що зберігається в основному книжковому фонді, і клікнути опцію “замовлення”.

Проте поодинокі читачі, серед них і співробітники бібліотеки, таку технологію замовлення видань сприймали з острахом.

На початковій стадії переходу до електронної видачі видань на абонемент кількість замовлень значно зменшилася. Поступово читачі долали психологічний бар'єр і кількість замовлень помітно зростала.

При активації електронного замовлення система здійснює контроль статусів читачів та видачі документа. Згідно з правилами користування ЛННБУ, абонемент обслуговує читачів певних категорій із відповідним статусом. На абонемент дозволяється замовлення видань із книгосховищ відділу фондів, що мають статус *звичайна видача*³. Системою блокується створення електронних замовлень для видачі на абонемент на видання, що мають статус *обмежена видача*, серед яких книги, які вийшли друком до 1945 р., енциклопедичні та з великою кількістю ілюстрацій.

На перших кроках становлення системи працівниками читального залу Центру електронні замовлення дублювалися на традиційних (паперових) бланках (знову ж спрацьовував консерватизм співробітників). Проте дуже швидко від цього відмовилися.

Поміж тим, через відсутність у електронному каталозі інформації про весь фонд бібліотеки⁴, на видання, не внесені в базу даних, читачами подаються замовлення на традиційних (паперових) бланках, а пошук здійснюється за картковими каталогами.

Такий стан речей примусив хвалити методичне рішення про необхідність створення електронного замовлення на такі видання співробітниками диспетчерського пункту відділу фондів за допомогою АРМу бібліотекаря, якому делегуються чітко визначені повноваження, вже після виконання замовлення. Для цього співробітником диспетчерського пункту здійснюється “швидка” каталогізація видання – тобто, внесення у електронний каталог пізнавального бібліографічного опису видання за спеціально розробленим шаблоном та наклеювання на видання штрих-коду. Лише після цього відбувається створення електронного замовлення та його друк. Ця операція не передбачалася системою. Це один із моментів прилаштування системи до реалій нашої бібліотеки. Звісно, здійснення цієї операції тимчасовий захід, необхідності у проведенні якого не буде після введення відомостей про весь фонд бібліотеки у електронний каталог. Поміж тим, як показує досвід інших бібліотек, процес ретроконверсії доволі тривалий і потребує значних затрат із залученням людського та матеріального фактора.

Варто зважити ще на один момент у процесі виконання вимог. На даній стадії впровадження системи друк бланку вимоги читачів на видання здійснюється у двох примірниках, що потребувало додаткових налаштувань. Один примірник бланку вкладається в замовлене видання і таким чином стає його супровідним документом до читача. Другий, як і впродовж багатьох років до цього, розставляється на місце замовленого видання на полиці у книгосховищі як “заступник” книги.

Поки що від цієї технології також не відмовилися, хоча згодом, очевидно, стане неефективним витрачання часу на розставляння “заступників”, оскільки зчитуванням штрих-

² Замовленню підлягають видання, що зберігаються у книгосховищах відділу основних книжкових фондів.

³ Система передбачає значну кількість статусів видачі і дає можливість бібліотеці самій формувати політику книговидачі залежно від цінності видань.

⁴ Електронний каталог ЛННБУ містить відомості про видання, що надійшли до бібліотеки з 1991 р. Частина бібліографічних описів конвертовані із системи ISIS із незначною деформацією відомостей.

коду видання, яке передається на пункт видачі на замовлення читача, в системі фіксується його статус як такого, що перебуває на утриманні, тобто, зберігається на бронеполіці.

Ще одним прикладом прилаштування системи до реалій нашої бібліотеки можна назвати створення мініпрограми, що забезпечила можливість формування супровідного бланку передачі виконаних замовлень з відділу фондів до абонементу – диспетчерського листа – шляхом зчитування штрих-кодів. Цей документ упродовж багатьох років діяльності бібліотеки був одним із засобів збереження фондів при передачі видань з одного структурного підрозділу до іншого, враховуючи просторовість розташування бібліотеки і відсутність електронного захисту видань⁵.

Питання витрат часу на формування диспетчерського листа залишається доволі дискусійним. З одного боку це один із засобів збереження фондів, з другого – спрацьовує стереотип, – лише документ на паперовому носії, на якому проставлені підписи безпосередніх виконавців, служить підставою для пред'явлення будь-яких претензій. Не виключено, що з часом співробітники переконаються в досконалості електронного обліку і відмовляться від зайвих дублювань електронних облікових форм на паперових носіях.

Таким чином, замовлення читачів абонементу надходять на диспетчерський пункт відділу основних книжкових фондів двома потоками – в електронній формі та на традиційних (паперових) бланках. І вже в цьому структурному підрозділі відбувається їхнє об'єднання. Лише після здійснення зазначених вище процесів моноциклу замовлення читача продовжує свій рух по “Шляху вимоги”.

Після надходження замовлень користувачів на абонемент, їх розташовують на бронеполіцях, де вони можуть зберігатися в очікуванні читача 10 днів.

Оскільки кожен читацький квиток та кожне видання містять унікальний штрих-код, а АРМ бібліотекаря сектора абонементу обладнано сканером для зчитування штрих-кодів, видача видань читачу відбувається надзвичайно швидко. Спершу – ідентифікація читача шляхом зчитування штрих-коду його читацького квитка. Це надає бібліотекарю можливість бачити на моніторі всю інформацію про читача з його електронної анкети, у тому числі номер читацького квитка, фотографію користувача, наявність заборгованості, кількість видань отриманих на абонемент раніше. Далі шляхом зчитування штрих-коду видання проводиться ідентифікація книги і реєстрація її видачі в електронному формулярі читача. При цьому система отримує інформацію про те, що конкретний примірник видання був виданий конкретному користувачеві.

Для надання додаткових гарантій користувачу, що жодне видання без його відома не може бути занесеним у електронний формуляр, а його замовленнями не скористується будь-хто інший, перед зчитуванням штрих-коду видання читач за допомогою міні клавіатури, якою оснащено АРМ бібліотекаря абонементу, повідомляє системі свій конфіденційний пін-код. Про повернення читачем видання систему також повідомляється зчитуванням штрих-коду примірника у відповідних опціях.

Боязнь інновацій позначилась і на процесі видачі видань. Паралельно з електронним обліком книговидачі й надалі здійснюється його дублювання в паперовому формулярі.

Ще не всі технологічні процеси цього циклу оптимізовані. Небажання працівників відійти від старих форм обліку торкнулося і процесу повернення видання з абонементу до основного місця його зберігання – книгосховища. Відбувається потрійний облік цього процесу. Спершу зчитуються штрих-коди видань, що повертаються, у секторі абонементу. Потім цей процес здійснюють співробітники книгосховища, повідомляючи таким чином систему про повернення видання на місце постійного зберігання. Потім, ще раз зчитуючи штрих-коди, працівники книгосховища формують список книг, який завіряється підписом відповідальних осіб із обох структурних підрозділів і передається на зберігання в сектор абонементу. Таким чином, знову електронна форма обліку дублюється на паперових носіях із

⁵ Вживляння мікрочіпів у кожне видання дирекцією бібліотеки передбачається здійснити найближчим часом.

низкою формальностей. Можливо, з часом працівниками буде усвідомлено безпідставність ведення потрійного обліку.

Крім того, така технологія заважає ефективному обслуговуванню читачів, оскільки повернені читачами видання впродовж тижня накопичуються в секторі абонементу і лише в середу передаються у книгосховище. У цей період видання залишається недоступним для читача. Хоча система пропонує чітку технологію переоформлення таких видань. Ця ділянка моноциклу “Шлях вимоги” потребує технологічного доопрацювання та реорганізації.

Звісно, перерахувати всі нюанси, що виникали при впровадженні модуля Циркуляції автоматизованої бібліотечної системи ALEPH, неможливо.

Упровадження цього модуля системи надало можливість підвищити ефективність обслуговування читачів, звільнило бібліотекарів від ведення складних форм обліку статистики складу читачів та книговидачі. З активним упровадженням комп'ютерних технологій змінюється і роль та значення бібліотечного працівника, який повинен стати посередником між читачем і носієм інформації, і має прищеплювати читачеві навички інформаційної культури.

Отже, апробація системи впродовж 2008 р. засвідчила необхідність налагодження чіткої роботи кожного учасника процесу, продуманої політики книговидачі та в разі потреби оперативного прийняття методичних рішень.

Успіх впровадження автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи прямо пропорційний комплексному використанню і дотриманню вимог організаційних, технічних і технологічних рішень, ефективній роботі з персоналом.

Використані джерела

1. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України №928/2000 від 31 липня 2000 р. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 8 серп. – С.9.

2. Прокошена Т. Політика Міністерства культури і мистецтв в галузі створення та інтеграції інформаційних ресурсів українських бібліотек : за матеріалами доп. на Всеукр. наук.-практ. конф. / Т.Прокошена // Бібл. планета. – 2000. – № 4. – С. 5, вкл. арк.

3. Шрайберг Я. Автоматизация как новое научное направление в библиотечно-информационной области. Десять главных принципов автоматизации / Я. Шрайберг // Науч. и техн. б-ки. – 2000. – № 2. – С.5-11.

4. Слободяник М. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій / М.Слободяник. – К., 1995. – С.140.

5. Radwanski A. Biblioteki w nowoczesnym spoleczenstwie / A. Radwanski // Bibliotekarz. – 2007. – Nr.11. – S.4-7.

6. Ляшенко І.Ю. Автоматизація бібліотечних процесів з використанням інформаційних мережевих технологій : автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 Спеціальність 05.13.06 – автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технолог / І.Ю.Ляшенко; НАН України; Нац. б-ка України ім. В.І.Вернадського. – К., 1998. – 17 с.

7. Дзюба Н. Дитяча бібліотека та новітні інформаційні технології / Наталія Дзюба. – Випуск 1.: Огляд діяльності бібліотек України для дітей. – К., 2001. – 35 с.

8. Волохін О. ІРБІС система автоматизації бібліотек / Олег Волохін // Бібліотечний форум України. – 2003. – №2. – С.8-11.

9. Литвинова Є. Задоволення інформаційних запитів користувачів із використанням новітніх технологій / Є. Литвинова // Бібліотечний форум України. – 2003. – №2. – С. 13-14.

10. Бойцова С. Библиотечная система UNILIB: практика внедрения / С.Бойцова, О.Павлихин // Бібліотечний форум України. – 2003. – №2. – С.22-25.

11. Копанева В. Публічні бібліотеки Києва: від пілотного проекту інформатизації ЦБА до єдиного інформаційного простору / В. Копанева // Бібліотечний вісник. – 2005. – №6. – С.48-49.

12. Левченко І. Восемь лет с LIBER / І. Левченко, О.Самохвалова // Бібліотечний форум України. – 2003. – №2. – С. 25-28.

13. Карпенко І. Інформаційно-бібліотечна система “УФД/Бібліотека» / І.Карпенко // Бібліотечний форум України. – 2003. – №2. – С. 15-17.

14. Доценко С. Інтегрована бібліотечна система ALEPH 500/ С.Доценко // Бібліотечний форум України. – 2004. – №1. – С.11-14.

15. Саркисова И.О. Автоматизация библиотечной деятельности высших учебных заведений: Решение проблемы на примере НТБ МГТУ “Станкин” / И. О. Саркисова // http://magazine.stankin.ru/arch/n_03/art/sarkisova.html.

16. Marcinkiewicz L. Ku bibliotece cyfrowej – dwadziescia lat doswiadczen w komputeryzacji Ksiaznicy Pomorskiej / L.Marcinkiewicz // Bibliotekarz. – 2007. – Nr.7-8. – S.7-11.
17. Ярошенко Т.О. Новітні інформаційні технології для науки та освіти: досвід роботи наукової бібліотеки національного університету “Кієво-Могилянська Академія” / Т.О. Ярошенко // Автоматизация вузовских библиотек : збірка наук. пр. – К., 2007. – С.70-76.
18. Зверев С. Бібліотека – це є Університет / С.Зверев // Режим доступу: http://www.kmfoundation.com/p-2_2_publications_ukrainian-lan-ua-alan-ua-id-141-a-library_university.html.
19. Архипская О.И. Проблемы автоматизации Научной библиотеки Национального университета "Киево-Могилянская Академия" / О.И.Архипская // Режим доступу: http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb99/3/f03_09.html.
20. Санжак С.В. Автоматизация Центральной миської бібліотеки ім. Лесі Українки: завдання, проблеми, реальність та перспективи / С.В. Санжак // Режим доступу: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea98/doc1/doc55.html>.
21. Волинець В.М. Впровадження нових технологій в НТБ НТУУ“КПІ”: реалії та перспективи / В.М. Волинець, О.А. Санченко // Режим доступу: <http://library.ntu-kpi.kiev.ua/html/arhiv/konf100/volinets.htm>.
22. Режим доступу: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/G/RHUTS85LE5RRFJ1MILLFQ722XII4C5PGANNBN4UYUJ5NMVYLUD-00899/file/g-com-syslib>.
23. Костенко Л.Й. 3-тя міжнародна конференція "Бібліотеки й асоціації в мінливому світі: нові технології та нові форми співробітництва" / Л.Й. Костенко, А.О. Чекмарьов // Бібл. вісн. – 1996. – № 5. – С. 27-29.
24. Ярошенко Т.О. Наукова бібліотека НАУКМА: Перші десять років / Т.О. Ярошенко // Режим доступу: www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV20_2002_spets1/19_yaroshenko_to.pdf.